

Bio24 – Rače 2018: Netopirji Krajinskega parka Rački ribniki - Požeg

Primož Presetnik

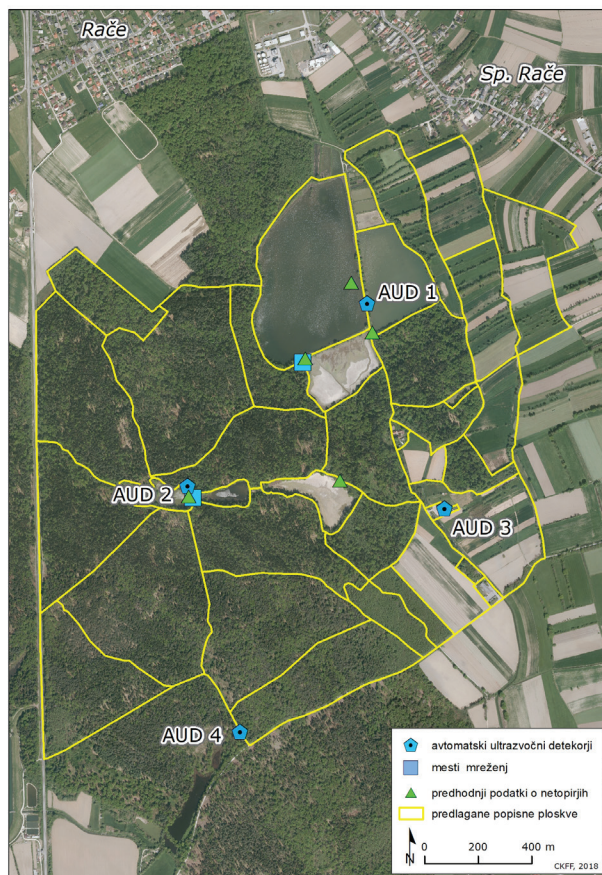
Herpetološko društvo Slovenije (SHS) je s 15. na 16. junij 2018 ponovno organiziralo 24-urno popisovanje organizmov, tokrat na izbranem območju znotraj Krajinskega parka Rački ribniki – Požeg. Kot lani si lahko skupne rezultate za vse raziskovane skupine ogledate na spletnih straneh SHS, seznam vrst in karto najdišč pa na straneh Centra za kartografijo favne in flore.

Območje popisovanja (Slika 21) sicer ni povezano s kraškim svetom, kjer se netopircem menda cedita med in mleko, saj je pred kraškimi jamami dober ulov zagotovljen. Kljub temu manku pa so predhodne najdbe vendarle obljubljele dovolj pester nabor vrst. Obstaja celo nekaj virov o netopirjih na tem območju. Tako so npr. Presetnik in sod. (2001) aprila 2000 slišali malega in drobnega netopirja, kar je bilo za slednjega eno prvih najdišč v Sloveniji. Ti dve vrsti in belorobega/Nathusijevega netopirja ter eno manjšo vrsto iz roda navadnih netopirjev smo potrdili med precej bizarnim mreženjem sredi oktobra 2011, ko je bil na Pohorju že sneg. Ta teren je bil izveden v sklopu terenskih vikendov Društva študentov biologije in ker smo se dobro imeli, smo sklenili, da bomo v Račah organizirali tudi poletni Raziskovalni tabor študentov biologije, kar se je v letu 2013 tudi zgodilo. O lepih rezultatih je delno poročal Zidar (2013), na malo podrobnejšem poročilu pa se nabira prah, ker voditeljica tabora še ni spravila skupaj zbornika (“bes jo plentaj”, oz. še kaj hujšega bi lahko rekel). Nadalje je Zamolo (2017) s telemetrijo našla prehranjevalna območja navadnega netopirja le malo zahodneje od našega tokratnega raziskovalnega območja.

Vse to znanje sem lepo zapakiral in poslal prijavljenim na terensko raziskovanje netopirjev ter hkrati še enega od njih malo piknil, ker je hotel imeti “organizirano” mreženje, češ, zakaj mu ni bilo povšeči lanskoletno “kreativno” mreženje. Pa sem obžaloval, kajti ko sem naslednjič odprl nabiralnik e-pošte, se je iz njega izlilo kakšnih deset sporočil. Ena so z vriskom zahtevala neorganizirano mreženje, druga so želela napeljevati mrežo čez vodo in zato brodirati po blatu, tretja so se zmrdovala nad obsegom območja in bajala o prerezanih gumah, peta pa so čestitala vsem po vrsti za vse ideje. Skratka, kaos! Da ne bo kdo spraševal – naslednjič morate biti udeleženci točno ob začetku akcije postrojeni mirno, razporejeni po velikosti, sveže stuširani, obriti oz. s primerno počesanimi bradami in prirezanimi brki, oblečeni v najlepša in na rob zlikana terenska oblačila ter imeti v detektorjih in svetilkah čisto nove baterije. In potem čakajte, da pridem mimo in razporedim delo. A si to želite? Kaj ne bi bilo lepše oz. celo zelo primerno, da bi se udeleženci pravočasno odpravili od doma, si podnevi ogledali okolje, preverili kakšno možno zatočišče in na večer predstavili ideje, kje so najboljša mesta za mreženje?

Kakorkoli, razdelili smo se na dve skupini. Prva, "ziheraška", je šla na preizkušeno mesto na nasipu Turnovega ribnika Špic, druga oz. po njihovih besedah bolj "avanturistična" skupina pa je, kljub še kakšnim predlogom, šla ponavljat "oktobrsko" mreženje ob gozdnem robu nasipa med Velikim in Malim ribnikom. Vau, kako pustolovsko.

Pričakovano smo imeli pri ribniku Špic zelo dober ulov, ko smo do nekje polnoči ujeli 28 netopirjev. Vmes je največja "naivščina" med nami širila lažne vesti avanturistične skupine o njihovih bajnih ulovih in ni hotela sporočiti nazaj, da imamo mi velikega mračnika s perjem lesne sove v gobcu. Sicer nismo ujeli širokouhega netopirja in sivega uhatega netopirja, ki smo ju tu vmrežili 2013. leta, smo pa zato ujeli 16 doječih in 5 nuliparnih samic ter 2 samca obvodnega netopirja, 3 samce drobnih netopirjev, 1 doječo samico navadnega netopirja (verjetno s kottišča v cerkvi na Spodnji Polskavi) in 1 doječo brkato netopirko. Skratka, bogato. Druga skupina pa tudi ni razočarala, saj so ulovili enega netopirja, kar je 100 % več, kot če sploh ne bi imeli sreče.

SLIKA 21. Mesta raziskav netopirjev med akcijo Bio24 - Rače 2018.

V čim bolj različna okolja (Slika 21, Tabela 3) smo nastavili štiri avtomatske snemalnike zvoka, ki so snemali celo noč. Nepresenetljivo je bila največja aktivnost netopirjev ob vodah, kjer je v nekaj prvih urah noči vse vršalo in so bile pogosto v zraku tudi štiri vrste netopirjev hkrati (Slika 22). V tem delu Slovenije ni ostrouhega netopirja in dolgonosega netopirja, zato sem lahko s posnetkov izjemoma določil tudi navadnega netopirja in obvodnega netopirja. Prvi je bil redek in zaznan na gozdni poti, ki jo je lahko uporabljal kot letalno pot, in pri ribniku Špic, kjer smo ga tudi vmrežili. Obvodni netopirji pa so, kot je razvidno iz Tabele 3, prevladovali nad odprto vodno površino ribnikov Gajič in Špic. Mali netopirji so bili redki, še redkejši pa so bili Savijevi netopirji. Zelo me je razveselilo in presenetilo (tudi to se še zgodi), da je bil v okolici lovskega doma Rače posnet Nathusijev netopir, ki se je izdal z značilnim socialnim klicem (Slika 23a). To je namreč šele tretja najdba te vrste meseca junija v Sloveniji. Navadnih mračnikov je bilo dovolj, ob množici prehranjevalnih bzzov pa se je bilo težko odločiti, ali so bili prisotni tudi gozdni mračniki, zato sem te sumljive klice raje pustil v širši skupini vrst. V gozdnem okolju smo slišali tudi tako zelenega širokouhega netopirja.

TABELA 3. Primerjava vrstne sestave in števila mimoletov (posnetkov) netopirjev z avtomatičnimi ultrazvočnimi detektorji na štirih različnih mestih v Krajinskem parku Rački ribniki – Požeg v noči med 15. in 16. junijem 2018.

VRSTA OZ. TAKSON NETOPIRJEV	Z BREG RIBNIKA GAJEVNIK (AUD 1)	TURNOV RIBNIK ŠPIC (AUD 2)	OKOLICA LOVSKEGA DOMA RAČE (AUD 3)	GOZDNA CESTA (AUD 4)
Minimalno št. vrst netopirjev	5	8	5	6
Število posnetih mimoletov	1814	941	113	37
<i>Myotis myotis</i>	-	1	-	2
<i>Myotis sp.</i>	-	-	2	11
<i>Myotis sp. (mali)</i>	-	123 (2 vrsti)	2	3
<i>Myotis daubentonii</i>	913	671	-	-
<i>Nyctalus noctula</i>	22	15	10	2
<i>Nyctalus/Vespertilio/Eptesicus</i>	321	21	2	2
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	-	10	-	-
<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	360	87	18	11
<i>Pipistrellus kuhlii/nathusii</i>	195	8	74	3
<i>Pipistrellus kuhlii</i>	1	-	3	-
<i>Pipistrellus nathusii</i>	-	-	1	-
<i>Hypsugo savii</i>	2	3	-	-
<i>Barbastella barbastellus</i>	-	-	-	3

Z Evo sva preverila še znano zatočišče nekih malih netopirjev (verjetno drobnih) v opazovalnem stolpu ob Velikem ribniku, vendar sva videla samo pajčevine in staro gvano.

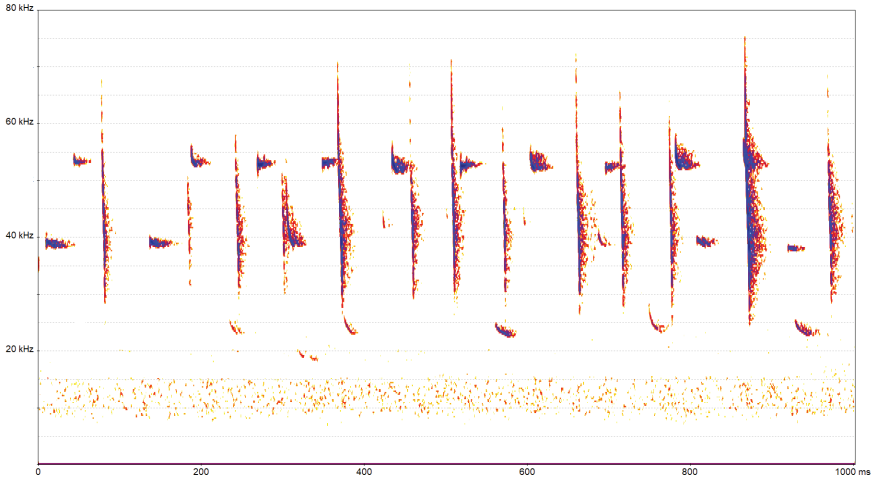
Skratka, za nekraški teren je bilo kar pestro in v noči s 15. na 16. junij 2018 smo našli vsaj 10 vrst netopirjev, od tega štiri nove za raziskovano območje (navadnega, brkatega, Nathusijevega in Savijevega netopirja, Tabela 4).

TABELA 4. Seznam netopirjev zabeleženih na izbranem območju v Krajinskem parku Rački ribniki - Požeg.

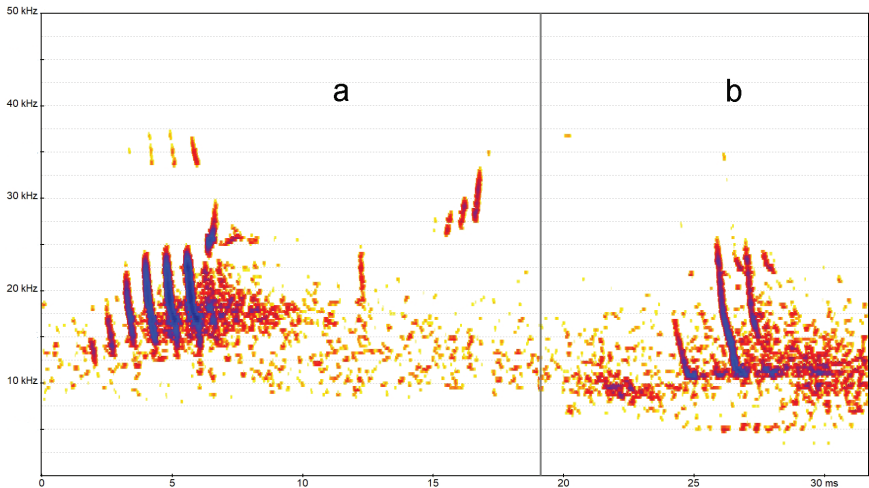
VRSTA	PRESETNIK IN SOD. (2001) (17. 4. 2000)	DŠB VIKEND 2011 (14. 10. 2011)	RTŠB 2013 (22. 7. 2013)	Bio24 2018 (15. 6. 2018)
NAVADNI NETOPIR (<i>Myotis myotis</i>)	-	-	-	+
BRKATI NETOPIR (<i>M. mystacinus</i>)	-	-	-	+
OBVODNI NETOPIR (<i>M. daubentonii</i>)	-	-	+	+
NAVADNI MRAČNIK (<i>Nyctalus noctula</i>)	-	-	+	+
MALI NETOPIR (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	+	+	+	+
DROBNI NETOPIR (<i>P. pygmaeus</i>)	+	+	+	+
BELOROBI NETOPIR (<i>P. kuhlii</i>)	-	-	-	+
NATHUSIJEV NETOPIR (<i>P. nathusii</i>)	-	-	-	+
SAVIJEV NETOPIR (<i>Hypsugo savii</i>)	-	-	-	+
POZNI NETOPIR (<i>Eptesicus serotinus</i>)	-	-	+	-
UHATI NETOPIR (<i>Plecotus austriacus</i>)	-	-	+	-
ŠIROKOUHI NETOPIR (<i>Barbastella barbastellus</i>)	-	-	+	+

Trenutni spisek netopirjev na raziskovanem območju ob Račkih ribnikih obsega 12 vrst (Tabela 4). S premišljenim dodatnim raziskovanjem pa ne vidim zadržkov, da se seznam ne bi podaljšal še vsaj za dve ali tri vrste. Avanti avanturisti!

Da se ne pozabi - popisovali smo (katero zaporedje sem izbral ugotovite sami): "avanturistični fake news-arji" Simon Zidar, Maja Zagmajster, Nika Krivec, Tea Knapič in Živa Bombek ter "naivni ziheraši" Aja Zamolo, Aleš Tomažič, Monika Podgorelec, Eva Pavlovič in seveda pisec tega poročila.

SLIKA 22. Ena sekunda “vršanja” navadnega mračnika, belorobega/Nathusijevega netopirja, drobnega netopirja in obvodnega netopirja nad ribnikom Gajič.

SLIKA 23. Socialna klica a) Nathusijevega in b) belorobega netopirja posneta ob Lovskem domu Rače.

VIRI

CKFF: http://www.bioportal.si/projekti_podatki.php

Presetnik P, K. Koselj & M. Zagnajster, 2001. First records of *Pipistrellus pygmaeus* (Leach, 1825) in Slovenia. *Myotis* 39: 31–34.

SHS: <http://bioblitzslovenija.weebly.com/bioblitz-slovenija.html>

Zamolo A. 2017. Prehranjevalni vzorci, raba prostora in ekološke značilnosti kotešča porodniške kolonije navadnega netopirja (*Myotis myotis*) v cerkvi v Spodnji Polskavi. Magistrsko delo. Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani. 71 str.

Zidar S., 2013. Raziskovalni tabor študentov biologije Rače 2013. Glej, netopir! 10(1): 44–45.